

Feministisempää poliittisen talouden tutkimusta

“Talouspuhe on miesten puhetta miehistä miehille”, kirjoitimme Koneen Säätiön apurahahakemukseen vuonna 2015. Tällä tarkoitimme, että taloudesta käyty keskustelu on miesvaltaista ja keskittynyt miehille tyypilliseen taloudelliseen toimintaan. Hakemusta seurasi rahoitus *Tasa-arvovaje*-hankkeelle (2016-2017), jossa tuotiin tutkimukseen perustuvia tasa-arvonäkökulmia taloutta koskevaan julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Nyt kun vuoden 2021 alussa aloitimme *Poliittinen talous* -lehden päätoimittajina, lähtökohta ja omat tavoitteemme ovat osin samat kuin viisi vuotta sitten. Haluamme haastaa taloutta koskevat ymmärrykset ja etenkin niiden sukupuolisokeuden, laajentaa taloutta koskevaa keskustelua ja tuoda eri tieteenalojen näkökulmia poliittisen talouden tutkimukseen. Taloustieteen, talouspolitiikan ja taloutta koskevan julkisen keskustelun tavoin myös poliittisen talouden tutkimus on Suomessa ollut varsin miehistä, eivätkä feministiset näkökulmat ole olleet sen keskiössä. Toisin kuin monissa muissa talouskeskusteluissa, suomalaisessa poliittisen talouden tutkimuksessa feministisiin näkökulmiin on kuitenkin suhtauduttu hyvin myönteisesti. Tästä lähtökohdasta meillä on suuri ilo toimia *Poliittinen talous* -lehden päätoimittajina seuraavat kaksi vuotta.

Haluamme vaalia poliittisen talouden tutkimuksen monialaisuutta, minkä vuoksi päätoimittajakaudellamme kaikenlaiset poliittisen talouden analyysit ovat tervetulleita lehteen. Lehti saa kuitenkin aina olla jossain määrin päätoimittajiensa näköinen, ja niinpä erityinen tavoitteemme seuraavan kahden vuoden aikana onkin vahvistaa feministisen poliittisen talouden tutkimusta ja näkyvyyttä Suomessa. Poliittisen talouden tutkimuksen edistämisen suomalaisena keskustelufoorumina toimiva *Poliittinen talous* -lehti on tähän yksi tärkeä kanava.

Oma taustamme on sukupuolentutkimuksessa. Siinä missä feministiset näkökulmat ovat puuttuneet poliittisen talouden tutkimuksesta, ovat myös poliittisen talouden ja etenkin taloustieteen näkökulmat olleet suomalaisessa sukupuolentutkimuksessa melko marginaalisia. Suomessa ei ole esimerkiksi Iso-Britannian tapaan vahvaa feministisen taloustieteen tai feministisen poliittisen talouden tutkimuksen perinnettä, vaan alan kehitys on ollut yksittäisten

tutkijoiden – usein yhteiskuntatieteilijöiden ja humanistien – kiinnostuksen varassa. Taloutta koskevat kysymykset sukupuolentutkimuksessa ovat usein käsitelleet yksityistalouden kysymyksiä, kuten kuluttamisen sukupuolittuneisuutta, tai perinteisiä tasa-arvopoliittisia kysymyksiä, kuten palkkaeroja. Sen sijaan makrotaloutta, talousdiskursseja tai talouspolitiikan välineitä (kuten budjettia) koskeva keskustelu on viime vuosiin saakka ollut suomalaisessa sukupuolentutkimuksessa vähäistä.

Mitä feministinen poliittisen talouden tutkimus sitten on, ja miksi sitä tarvitaan? Tässä puheenvuorossa tavoitteenamme on esitellä feministisiä näkökulmia poliittisen talouden tutkimukseen. Tuomme esiin kaksi feministisen poliittisen talouden tutkimuksen erityistä kontribuutiota poliittisen talouden keskusteluun. Ensinnäkin, feministinen tutkimus on lisännyt ymmärrystä taloudesta paitsi poliittisena, myös sukupuolittuneena järjestelmänä. Toiseksi, feministinen tutkimus on haastanut talusteorialle ja talouspolitiikalle tyypillisen erottelun uusintavan ja tuottavan työn ja talouden välillä teoretisoimalla sosiaalista uusintamista ja hoivaavaa taloutta (*care economy*). Nämä näkökulmat esiteltyämme pohdimme niiden selitysvoimaa käytännössä tarkastelemalla koronakriisiä feministisen poliittisen talouden näkökulmista.

Feministinen poliittisen talouden tutkimus

Kuten poliittisen talouden tutkimus, myös feministinen poliittisen talouden tutkimus on monitieteistä ja monialaista. Se tuo yhteen muun muassa marxilaisen ja sosialistisen feminismin, sukupuolinäkökulmaisen kehitysmaatutkimuksen, feministisen taloustieteen, mustan feminismin ja postkolonialistisen feminismin näkökulmia. Kaiken feministisen poliittisen talouden tutkimuksen keskiössä on kuitenkin tavalla tai toisella kysymys talouden sukupuolittuneisuudesta.

Feministisen poliittisen talouden tutkimuksen kirjallisuus käsittelee laajasti ottaen sukupuolen ja sukupuolten epätasa-arvon ja muiden yhteiskunnallisten erojen keskeistä roolia kapitalististen talousjärjestelmien ja valtioiden ylläpitämisessä (Elias & Roberts 2018; Wöhl 2014). Siinä missä poliittisen talouden tutkimus tarkastelee politiikan ja talouden rinnakkaista rakentumista,

feministinen poliittisen talouden tutkimus menee askeleen pidemmälle ja ottaa osaksi tätä kokonaisuutta sukupuolittuneet ja rodullistetut ruumiit ja rakenteet. Feministisen poliittisen talouden tutkimuksen keskeinen lähtökohta onkin se, että samalla kun talous ja politiikka uusintavat ja muokkaavat sukupuolittuneita rakenteita, globaali poliittinen talous on riippuvainen näistä rakenteista (Federici 2004; Griffin 2010).

Yksi tärkeimmistä politiikan ja talouden ylläpitämistä sukupuolittuneista rakenteista on hoivatyön ja uusintavan työn (esimerkiksi sairaanhoito, lasten- ja vanhustenhoito, siivous) sukupuolittuneisuus ja tuon työn rajaaminen taloudellisen toiminnan ulkopuolelle tai marginaaliin. Hoiva- ja uusintavaa työtä tehdään globaalissa taloudessa usein palkatta ja valtaosa sen tekijöistä on naisia (Elias & Roberts 2018). Silloin kun hoivaa tehdään palkkatyönä, se on tyypillisesti matalapalkkatyötä, ja myös silloin sitä tekevät pääasiassa naiset, usein rodullistetut ja maahanmuuttajataustaiset naiset. Monet feministiset poliittisen talouden analyysit tekevätkin näkyväksi paitsi hoiva- ja uusintavan työn merkitystä talouden kokonaisuudelle, myös siihen liittyviä globaalin sarron ja riiston piirteitä.

Talouden sukupuolittuneisuus

Poliittisen talouden tutkimuksen tavoin feministinen poliittisen talouden tutkimus purkaa ja haastaa vallitsevia ymmärryksiä taloudesta. Feministinen poliittisen talouden tutkimus haastaa etenkin oletuksen talouden ja talouspolitiikan sukupuolettomuudesta. Globaalin talouden rakenteet ja valtasuhteet ovat sukupuolittuneita ja rodullistettuja: ihmiset osallistuvat taloudelliseen toimintaan epätasa-arvoisista lähtökohdista ja talouden toiminta myös uusintaa tätä eriarvoisuutta (Bakker 1994; Gill & Roberts 2011). Valtiot esimerkiksi saattavat käyttää hyväkseen naisten riistoa markkinoimalla naisten alipalkattua työtä kilpailuetuna kansainvälisille yrityksille (Dedeoglu 2013). Sukupuolistunut riisto mahdollistaa globaalit tuotantoketjut, joilla tuotetaan halpoja tuotteita (kuten ruokaa, vaatteita ja teknologiaa) globaalin pohjoisen maihin.

Niin ikään talouspolitiikka ja sen vaikutukset ovat sukupuolittuneita naisten ja miesten erilaisesta taloudellisesta asemasta ja toiminnasta johtuen. Talouspolitiikka saattaa esimerkiksi vaikuttaa naisten ja miesten käytössä oleviin tuloihin eri tavoin (esimerkiksi yksityisautoiluun kohdistuvat

verohelpotukset kohdistuvat ennen kaikkea miehille ja matalimpien eläkkeiden leikkaukset ennen kaikkea naisille), tai se saattaa lisätä tai vähentää palkattoman hoivatyön tarvetta (esimerkiksi julkisten hoivapalvelujen leikkaaminen siirtää hoivavastuuta valtiolta ja kunnilta yksilöille, ennen kaikkea naisille). Silti talouspolitiikka, jolla pyritään edistämään talouskasvua, kilpailukykyä ja työllisyyttä tai jolla hallinnoidaan julkisia menoja ja veropohjaa, ymmärretään usein sukupuolettomasti, eikä sukupuoli näy keskeisissä talouspoliittisissa asiakirjoissa (Bakker, Elson & Young 2011).

Isabella Bakker kuvaa talouspoliittisten instituutioiden vaikenemista sukupuolesta “strategiseksi hiljaisuudeksi”, joka hämärtää tavan, jolla talouspolitiikka ja julkisen talouden hallinta vahvistavat ja muokkaavat sukupuoleen liittyviä epätasa-arvoisia rakenteita (Bakker 1994). Tämä hiljaisuus piilottaa talouspolitiikan sukupuolivaikutukset näkyvistä, oikeuttaa sukupuolivaikutuksiltaan vinoa talouspolitiikkaa ja vaikeuttaa vallitsevan politiikan haastamista (O’Dwyer 2018; Elomäki tulossa).

Suomessa talouspolitiikan sukupuolivaikutukset nousivat julkiseen keskusteluun etenkin Juha Sipilän hallituksen julkaistua hallitusohjelmansa, joka sisälsi sosiaaliturvan ja julkisen palvelujen leikkauksia, mutta ei lupausa sukupuolten tasa-arvon edistämisestä (Elomäki ym. 2016). Leikkausten epäiltiin ja myöhemmin osoitettiin (ks. Elomäki & Ylöstalo 2018) syventävän sukupuolten taloudellista epätasa-arvoa, sillä talouskuripolitiikan vaikutukset kohdistuivat enemmän ja useammin naisiin kuin miehiin.

Tuomalla talouden sukupuolittuneita rakenteita ja talouspolitiikan sukupuolivaikutuksia esiin feministinen poliittisen talouden tutkimus on haastanut talouden ja talouspolitiikan sukupuolineutraaliuden ja paljastanut talouden kietoutumisen sukupuolitettun ja rodullistetun globaalin epätasa-arvon ylläpitämiseen. Samalla feministinen tutkimus on etsinyt keinoja tehdä sellaista talouspolitiikkaa, joka edistäisi sosiaalista oikeudenmukaisuutta, hyvinvointia ja ekologista kestävyyttä (esim. Bahn, Cohen & van der Meulen Rodgers 2020; Elson 2017; Pearson & Elson 2015).

Tuottavan ja uusintavan talouden yhteydet

Feministinen poliittisen talouden tutkimus haastaa myös talouspolitiikalle ja valtavirtaiselle talousteorialle ominaisen erottelun ja hierarkian tuottavan ja uusintavan työn tai tuottavan ja uusintavan talouden välillä. Se nostaa analyysin keskiöön sekä palkattoman että palkkaa vastaan tehdyn elämää ja työvoimaa ylläpitävän työn – feministisen poliittisen talouden tutkimuksen termein sosiaalisen uusintamisen – joka talousteoriassa ja talouspuheessa usein joko sivuutetaan tai jonka arvoa ei nähdä (esim. Bhattacharya 2017; Bakker 2007). Sosiaaliseen uusintamiseen liittyvät kysymykset, kuten myös “yksityisten” kotitalouksien poliittinen ja taloudellinen rooli, ovat jääneet vähälle huomiolle myös valtavirtaisen poliittisen talouden tutkimuksen piirissä (Prügl 2020).

Feministiset poliittisen talouden tutkijat ovat tuoneet esiin, että rahallistettu tuottava talous on riippuvainen sosiaalisesta uusintamisesta, kuten tulevan työvoiman synnyttämisestä, kasvatuksesta ja koulutuksesta ja nykyisen työvoiman fyysisiin ja emotionaalisiin tarpeisiin vastaamisesta (Elson 1994; Pearson & Elson 2015; Fraser 2016). Tästä huolimatta taloustieteelliset mallit ja bruttokansantuotteen, talouskasvun ja kilpailukyvyyn kaltaiset talouden keskeiset tunnusluvut ja käsitteet sivuuttavat etenkin palkattoman sosiaalisen uusintamisen merkityksen, eikä tätä palkatonta ja valtaosin naisten tekemää työtä usein ymmärretä työnä ollenkaan (Hoskyns & Rai 2007; Waring 1988).

Vastaavasti talouspoliittisten päätösten vaikutukset sosiaaliseen uusintamiseen – esimerkiksi siitä yksilöille ja kotitalouksille koituvat rahalliset ja henkiset kustannukset – jätetään päätöksenteossa usein huomiotta. Samaan aikaan talousteoreetikot ja -päättäjät kuitenkin olettavat, että palkatonta hoivaa on tarjolla rajattomasti, muun muassa paikkaamaan heikentyvien julkisten palveluiden aukkoja (Elson 1994). Myös rahallistettua uusintavaa työtä aliarvostetaan: tämä näkyy paitsi hoiva-alan matalina palkkoina myös talouspolitiikan taipumuksena nähdä julkiset hoivapalvelut kustannuksena ja kulutuksena, ei julkisena investointina (Elson 2017).

Feministiset poliittisen talouden tutkijat ovat korostaneet, että tuottavan ja uusintavan työn erottaminen toisistaan sekä jälkimmäisen yhdistäminen naisiin sekä kodin piirissä ilman rahallista korvausta tehtävään toimintaan on ollut keskeinen osa kapitalismin kehitystä ja

kapitalistisia yhteiskuntia (esim. Federici 2004). Feministitutkijat ovat myös kiinnittäneet huomiota perustavanlaatuisen ristiriitaan kapitalismin ja sosiaalisen uusintamisen välillä (Fraser 2016; Fraser & Jaeggi 2018). Nancy Fraserin (2016, 100) sanoin: “yhtäältä sosiaalinen uusintaminen on taustaehto, joka mahdollistaa kapitalistisen akkumulaation; toisaalta kapitalismin suuntautuminen kohti rajatonta akkumulaatiota horjuttaa niitä sosiaalisen uusintamisen prosesseja, joista se on riippuvainen.” Tämä ristiriita on finansialisoituneen kapitalismin aikakaudella johtanut sosiaalisen uusintamisen kriisiin ja hoivavajeeseen, jota 2010-luvun talouskuripolitiikka entisestään vahvisti: heikkeneviin julkisiin palveluihin, julkisten palveluiden ulkoistuksiin sekä hoivan markkinaistumiseen ja henkilökohtaistumiseen (Fraser 2016; Hoppania ym. 2017). Hoivavajetta yritetään paikata tuomalla hoivatyöntekijöitä köyhemmistä maista, mutta käytännössä hoivavaje vain siirtyy rikkaammilta köyhempiin perheisiin, rikkaammista köyhempiin maihin.

Kysymykset sosiaalisesta uusintamisesta tuovat siten tärkeitä uusia näkökulmia poliittisen talouden tutkimukseen, esimerkiksi kapitalismin variaatioita, ristiriitoja ja kriisejä käsitteleviin poliittisen talouden tutkimuksen keskusteluihin, joissa ei juuri ole huomioitu hoivaa, huolenpitoa, sosialisaatiota ja muita kapitalismin ei-taloudellisiksi ymmärrettyjä taustaehtoja. Feministisen tutkimuksen tarjoama analyysi sosiaalisen uusintamisen keskeisestä roolista poliittisessa taloudessa ja sen eriarvoisuudessa avaa myös mahdollisuuksia kuvitella inklusiivisempia vaihtoehtoja nykytilalle. Vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen feministitutkijat ovat erityisesti edistäneet ajatusta hoivaavasta taloudesta, joka purkaisi tuottavan ja uusintavan talouden välisen hierarkian (esim. Pearson ja Elson 2015). Investoinnit sosiaaliseen infrastruktuuriin, kuten koulutukseen ja hoivaan auttaisivat elpymisessä työtä ja hyvinvointia kaikille luovalla tavalla (esim. de Henau ym. 2016). Tämä visio ei kuitenkaan ole toistaiseksi saanut talouspolitiikassa ja -puheessa esimerkiksi “vihreän talouden” kaltaista jalansijaa.

Koronakriisin tulkintaa feministisen poliittisen talouden tutkimuksen avulla

Koronakriisi on esimerkki ajankohtaisesta temasta, jonka ymmärtämisessä ja analyysissa feministisen poliittisen talouden käsitteistä on erityistä hyötyä. Koronakriisi on suurennuslasin lailla tuonut näkyviin olemassa olevaa yhteiskunnallista eriarvoisuutta, esimerkiksi sukupuoleen

tai etniseen taustaan liittyen. Lisäksi kriisi on entisestään syventänyt monia eriarvoisuuden muotoja (esim. Women's Budget Group 2020). Koronakriisi on niin ikään osoittanut sosiaalisen uusintamisen ja uusintavan talouden tärkeyden talouden kokonaisuudelle ja yhteiskuntien toimivuudelle. Samaan aikaan koronakriisi on lisännyt sosiaaliseen uusintamiseen kohdistuvia paineita ja vahvistanut finansialisoituneen kapitalismin ja 2010-luvun talouskurin tuottamaa sosiaalisen uusintamisen kriisiä.

Koronakriisi on osoittanut tehostettujen, leikattujen ja liinattujen sekä feminisoidulla ja halvennetulla työvoimalla toimivien, usein ylimääräisenä kustannuseränä nähtyjen terveyspalveluiden haavoittuvuuden sekä sen, kuinka talous ja kapitalismi ovat riippuvaisia näistä palveluista. Kun eri maissa on laadittu listoja kriittisistä ammateista, joiden työpanosta pandemia-aikana vaaditaan, ovat kärjessä olleet terveydenhoitohenkilökunta, kaupan kassat, siivoajat, jätehuolto ja ruuan tuotanto ja jakelu. Näitä usein naisvaltaisia aloja, joilla työskentelee paljon rodullistettuja henkilöitä yhdistää matala palkkana näkyvä aliarvostus – ja kytkös elämän uusintamiseen. Koronapandemia on myös osoittanut, kuinka riippuvaisia sekä hoiva että ruoantuotanto ovat monissa maissa siirtolaistyövoimasta (esim. Lieblfinger ym. 2020; Mayry ym. 2020). Tämän näennäisen arvostuksen paradoksi kuitenkin on ollut se, ettei kriittisiksi julistetuille työntekijöille ole usein tarjottu riittäviä varusteita suojautua tartuntaa vastaan, saati parempia työolosuhteita ja parempaa palkkaa vaan heitä on kohdeltu korvattavissa olevana massana (Stevano, Ali & Jamieson 2020).

Vaikka kriittisen työn käsite voi auttaa kiinnittämään huomiota uusintavan työn arvoon, feministisen poliittisen talouden tutkimuksen näkökulmasta käsitteessä on myös ongelmia. Yksi näistä on se, ettei tämä tuottavaan työhön ja länsimaiseen yhteiskuntaan keskittyvä käsite ei ole sisällyttänyt läheskään kaikkea yhteiskuntien toiminnalle oleellista työtä. Esimerkiksi usein maahanmuuttajataustaisia ja epävirallisissa työsuhteissa työskenteleviä kotityöntekijöitä, joille taloudellisia resursseja omaavat henkilöt ulkoistavat uusintavaa työtä, saati palkatonta työtä, ei ole sisällytetty käsitteen piiriin (Stevano, Ali & Jamieson 2020). Silti kotityöntekijät ovat jatkaneet työntekoa yhteiskuntien sulkeutuessa ja heidän työmääränsä ja työn riskialttius ovat kasvaneet – myös Suomessa (Mayry ym. 2020)..

Vastuu hoivasta ja koulutuksesta on koulujen ja päiväkotien sulkemisen myötä siirtynyt julkiselta sektorilta koteihin, joissa vanhemmat (tai vanhempi) yrittävät yhdistää normaalin palkkatyön hoivavelvollisuuksiin ja muuhun lisääntyneeseen uusintavaan työhön. Tätäkin tekstiä kirjoitetaan niin, että toinen meistä hoitaa samalla päiväkotikäistä ja pitää kotikoulua ekaluokkalaiselle. Monissa maissa kotikoulu ja muut lisääntyneet hoivavelvoitteet ovat langenneet jo ennestään enemmän palkatonta työtä tekevien naisten harteille, vaikka myös miesten kotityöhön käyttämä aika on lisääntynyt (Johnston, Mohammed & van der Linden 2020). Koronakriisi onkin syventänyt sekä palkattoman että palkkatyön sukupuolittunutta jakautumista, sillä palkattoman työn lisääntymisen seurauksena etenkin naiset ovat myös vähentäneet työtuntejaan (Collins ym. 2020). Palkkatyön, koulutuksen ja hoivan yhdistäminen on useimmissa maissa nähty yksityisenä ongelmana, johon vanhempien on etsittävä yksityisiä ratkaisuja – esimerkiksi etätyöntekijää neuvotaan käyttämään lasten ruutu-aikaa strategisesti työpuheluiden aikana tai valmistamaan koko viikon ruoat etukäteen. Koronakriisi onkin hyvä esimerkki siitä, kuinka palkatonta työtä oletetaan olevan tarjolla rajattomasti ja kuinka sitä ei nähdä oikeana työnä joka rajoittaisi mahdollisuutta tehdä palkkatyötä. Koronakriisin vahvistama sosiaalisen uusintamisen kriisi ei kuitenkaan ole kohdistunut pahiten globaalin pohjoisen etätyötä tekeviin keskiluokkaisiin perheisiin, vaan jo ennestään heikossa asemassa oleviin.

Koronaviruksen takia kapitalistinen talous ja voitontavoittelu laitettiin monissa maissa ainakin väliaikaisesti käytännössä jäihin samalla kun resursseja suunnattiin terveydenhoitoon. Olemme kuitenkin vielä kaukana feministisen poliittisen talouden tutkijoiden visiosta, jossa elämää ylläpitävä työ arvostettaisiin voitontavoittelua korkeammalle (Bhattacharya 2017).

Koronapandemia voisi kuitenkin olla tilaisuus järjestää uusintavan ja tuottavan talouden suhde uudelleen. Feministisen poliittisen talouden tutkijat ovatkin korostaneet, että koronan jälkihoidossa sosiaalisen uusintamisen näkökulma tulisi sisällyttää talouden kokonaisuuteen ja hyvinvointi, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja ekologinen kestävyys tulisi ottaa jälkihoidon tavoitteiksi ja onnistumisen kriteereiksi (Bahn, Cohen & van der Meulen Rodgers 2020).

Feministiset poliittisen talouden tutkijat ovat korostaneet myös sosiaalisen uusintamisen tärkeyttä koronan jälkihoidossa ja ehdottaneet investointeja hoivaan keskeisiksi talouden elvytystoimiksi. Esimerkiksi Iso-Britanniassa toimiva kansalaisjärjestö Women's Budget Group

on korostanut hoivan merkitystä talouskasvulle ja työllisyydelle ja arvioinut, että investoinnit hoivaan tuottavat 2,7 kertaa enemmän työpaikkoja kuin vastaavat investoinnit rakentamiseen (de Henau & Himmelweit 2020). Tutkijoiden mukaan investoinnit hoivaan kaventavat myös eroja naisten ja miesten työllisyydessä ja näin nostavat kokonaistyöllisyysastetta. Lisäksi ne ovat ekologisesti kestävämpi työn muoto kuin rakentaminen. (de Henau & Himmelweit 2020). Monissa konteksteissa, kuten esimerkiksi EU-tasolla, elvytystoimet ovat kuitenkin toistaiseksi keskittyneet miesvaltaisille aloille ja sivuuttaneet hoivan merkityksen talouden elpymiselle (Klatzer ja Rinaldi 2020).

Pohdittaessa koronakriisin vaikutuksia talouteen ja yhteiskuntaan, talouspolitiikkaan, talousdiskursseihin ja eriarvoisuuden eri muotoihin Suomessa ja maailmalla poliittisen talouden tutkimus – feministinen poliittisen talouden tutkimus mukaan lukien – on avainasemassa. Nyt jos koskaan tarvitaan taloutta koskevien ymmärrysten haastamista sekä laaja-alaista taloutta koskevaa keskustelua.

Lähteet

Bahn, Kate, Cohen, Jennifer ja van der Meulen Rodgers, Yana. 2020. A Feminist Perspective on COVID-19 and the Value of Care Work Globally. *Gender, Work and Organization*, 27:5, 695-699. Feminist Frontiers Special Issue: Gendered Labor and Work, Even in Pandemic Times. <https://doi.org/10.1111/gwao.12459> [Luettu 8.1.2021]

Bakker, Isabella. 1994. *The Strategic Silence: Gender and Economic Policy*. Lontoo: Zed Books.

Bakker, Isabella. 2007. Social Reproduction and the Constitution of a Gendered Political Economy. *New Political Economy*, 12:4, 541–556. <http://doi.org/10.1080/13563460701661561>

Bakker, Isabella, Elson, Diane ja Young, Brigitte (toim.). 2011. *Questioning Financial Governance from a Feminist Perspective*. Lontoo: Routledge.

Battacharya, Tithi (toim.). 2017. *Social Reproduction Theory. Remapping Class, Centering Oppression*. Lontoo: Pluto Press.

Collins, Caitlyn, Landivar, Liana Christin, Ruppanner, Leah ja Scarborough, William J. 2020. COVID-19 and the Gender Gap in Working Hours. *Gender, Work and Organization*.
<https://doi.org/10.1111/gwao.12506> [Luettu 8.1.2021]

Dedeoglu, Saniye (2013) Patriarchy Reconsolidated. *Women's Work in Three Global Commodity Chains of Turkey's Garment Industry*. Teoksessa Wilma A. Dunaway (toim.), *Gendered Commodity Chains. Seeing Women's Work and Households in Global Production*, Stanford: Stanford University Press, 105–118.

De Henau, Jerome, Himmelweit, Susan. Łapniewska, Zofia ja Perrons, Diane (2016). Investing in the Care Economy: A Gender Analysis of Employment Stimulus in Seven OECD Countries. Report by the UK Women's Budget Group for the International Trade Union Confederation.
https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/care_economy_en.pdf [Luettu 8.1.2021]

de Henau, Jerome ja Himmelweit, Susan. 2020. A Care-Led Recovery from Coronavirus. The Case for Investment in Care as a Better Post-Pandemic Economic Stimulus than Investment in Construction. Women's Budget Group, UK. <https://wbg.org.uk/wp-content/uploads/2020/06/Care-led-recovery-final.pdf> [Luettu 8.1.2021]

Elias Juanita ja Roberts, Adriana, (toim.) (2018) *Handbook on the International Political Economy of Gender*. Aldershot: Edward Elgar.

Elomäki, Anna (tulossa) "It's a Total No-No." Strategic Silence about Gender in the European Parliament's Economic Governance Policies. *International Political Science Review*.

Elomäki, Anna, Kantola, Johanna, Koivunen, Anu ja Ylöstalo, Hanna. 2016. Kamppailu tasa-arvosta: tunne, asiantuntijuus ja vastarinta strategisessa valtiossa. *Sosiologia*, 53:4, 377-395.

Elomäki, Anna ja Ylöstalo, Hanna (toim.). 2018. Tasa-arvoa talousarvioon – talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolittietoinen budjetointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisuja 58. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

Elson Diane (2017) Towards a Gender-aware Macroeconomic Framework, teoksessa Bargawi Hannah, Cozzi, Giovanni ja Himmelweit Susan (toim.): *Economics and Austerity in Europe. Gendered Impacts and Sustainable Alternatives*, Lontoo: Routledge, 15–26.

Federici, Silvia. 2004. *Caliban and the Witch. Women, the Body and Primitive Accumulation*. Brooklyn: Autonomedia.

Fraser, Nancy. 2016. Contradictions between Capital and Care. *New Left Review* 100, 99–117.

Fraser, Nancy ja Jaeggi, Rahel. 2018. *Capitalism: A Conversation in Critical Theory*. Cambridge: Polity Press.

Gill Stephen ja Roberts, Adriana (2011) *Macroeconomic Governance, Gendered Inequality, and Global Crises*. Teoksessa Brigitte Young, Isabella Bakker ja Elson Diana (toim.), *Questioning Financial Governance from a Feminist Perspective*, Abingdon Oxon: Routledge 155–172.

Griffin, Penny (2013). *Gendering Global Finance. Crisis, Masculinity, and Responsibility*, *Men and Masculinities* 16:1, 9–34.

Hoppania, Hanna-Kaisa, Karsio, Olli, Näre, Lena, Olakivi, Antero, Sointu, Liina, Vaitinen, Tiina ja Zechner, Minna. 2017. *Hoivan arvoiset: vaiva yhteiskunnan ytimessä*. Helsinki: Gaudeamus.

Hoskyns, Catherine ja Rai, Shirin M. 2007. *Recasting the Global Political Economy: Counting Women's Unpaid Work*. *New Political Economy*, 12:3, 297–317.

Johnston, Regan M., Mohammed, Anwar ja van der Linden, Clifton. 2020. *Evidence of Exacerbated Gender Inequality in Child Care Obligations in Canada and Australia During the COVID-19 Pandemic*. *Politics & Gender*, Cambridge Coronavirus Collection.

<https://doi.org/10.1017/S1743923X20000574> [Luettu 8.1.2021]

Klatzer, Elisabeth ja Rinaldi, Azzurra (2020) *Next Generation EU Leaves Women Behind. Gender Impact Assessment on the EC proposal for the #nextGenerationEU*.

https://alexandrageese.eu/wp-content/uploads/2020/07/Gender-Impact-Assessment-NextGenerationEU_Klatzer_Rinaldi_2020.pdf [Luetu 8.1.2021]

Leiblfinger, Michael, Prieler, Veronika, Schwiter, Karin, Steiner, Jennifer, Benazha, Aranka, Lutz, Helma (2020) *Impact of the Covid-19 pandemic on live-in care workers in Germany*,

Austria and Switzerland. <https://ltccovid.org/2020/05/14/impact-of-the-covid-19-pandemic-on-live-in-care-workers-in-germany-austria-and-switzerland/> [Luettu 8.1.2021]

Maury, Olivia, Krivonos, Daria, Seikkula, Minna ja Wide, Elisabeth (2020) Vuosi, jolloin kaikki muuttui ja kaikki säilyi ennallaan. Elämää ylläpitävä työ ja voitontavoittelu Covid-19-pandemian aikana. Tiede & edistys <https://tutkijaliitto.wordpress.com/2020/12/03/maury-krivonos-seikkula-wide/> [Luettu 8.1.2021]

O'Dwyer, Muireann (2018) Making Sense of Austerity: The Gendered Ideas of European Economic Policy. *Comparative European Politics* 16: 745–761.

Pearson, Ruth ja Elson, Diane. 2015. Transcending the Impact of the Financial Crisis in the United Kingdom: Towards Plan F - a Feminist Economic Strategy. *Feminist Review*, 109, 8-30.

Elisabeth Prügl (2020): Untenable Dichotomies: De-gendering Political Economy. *Review of International Political Economy*, DOI: 10.1080/09692290.2020.1830834

Sara Stevano , Rosimina Ali & Merle Jamieson (2020): Essential for What? A Global Social Reproduction View on the Re-organisation of Work during the COVID-19 Pandemic. *Canadian Journal of Development Studies / Revue canadienne d'études du développement*, DOI: 10.1080/02255189.2020.1834362.

Waring, Marion. 1988. *If Women Counted. A New Feminist Economics*. New York: Harper & Roy.

Women's Budget Group (WBG). 2020. *Crises Collide: Women and Covid-19. Examining Gender and Other Equality Issues during the Coronavirus Outbreak*. WBG UK Policy Briefings, April 2020. <https://wbg.org.uk/analysis/reports/crises-collide-women-and-covid-19/> [Luettu 8.1.2021]

Wöhl Stefanie (2014) The State and Gender Relations in International Political Economy. A State-theoretical Approach to Varieties of Capitalism in Crisis. *Capital & Class* 38: 1, 87–99.